

УДК 657.421.1

Зінкевич Оксана
старший викладач
Національний університет водного господарства
та природокористування
м. Рівне

СУТНІСНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

Анотація

Мета статті полягає у дослідженні економічної сутності основних засобів. Аналізуючи, систематизуючи та узагальнюючи наукові праці ряду вчених було розглянуто теоретико-методичні підходи щодо загальноекономічного та прикладного трактування економічної сутності основних засобів.

Ключові слова: засоби праці; основні засоби; функції основних засобів; матеріальні активи.

В умовах ринкової економіки ефективне функціонування суб'єктів господарювання можливе завдяки збалансованому використанню всіх видів ресурсів. Інтенсифікація та нарощування обсягів виробництва забезпечується, в першу чергу, зростанням рівня екстенсивного та інтенсивного використання основних засобів.

Сучасний етап розвитку ринкових відносин вимагає вивчення ресурсів виробництва, до яких належать і основні засоби, з урахуванням усього їх «життєвого циклу». Такий підхід є логічним з позицій стратегій суб'єктів господарювання. Потребує вирішення проблема системного трактування основних засобів з позицій різних наук, зокрема – економіки, бухгалтерського обліку та аналізу. Її вирішення має важливе наукове і практичне значення, оскільки дозволяє сформувати для прийняття виважених управлінських рішень інформацію щодо основних засобів, що повніше відповідає вимогам корисності, з урахуванням існуючих причинно-наслідкових та функціональних зв'язків у розрізі окремих явищ, процесів стосовно основних засобів.

Вирішенню питань, пов'язаних із сутнісним трактуванням основних засобів, присвячено дослідження багатьох вітчизняних і зарубіжних вчених-економістів. Однак у зв'язку з масштабністю і багатовекторністю цього поняття, взаємозв'язком основних засобів з багатьма економічними явищами і процесами, що відбуваються на підприємстві, існує значна наукова дискусія з їх сутнісного трактування.

Зародження та розвиток товарного виробництва обумовлювалися наявністю у власника засобів праці, за допомогою яких праця уречевлювалася у товар, який мав мінову, а пізніше – додаткову вартість. Саме накопичення цієї додаткової вартості сприяло появі капіталу. Отже, завдяки праці створено засоби праці, які, у свою чергу, є однією із умов появи та накопичення капіталу власників. Засіб – це знаряддя (предмет, сукупність пристосувань) для здійснення будь-якої діяльності [1, с. 621].

Українські науковці проф. В.В. Сопко, проф. З.В. Гуцайлюк, М.Т. Щирба, М. Бенько під засобами праці розуміють річ (або комплекс речей), яку працівник розміщує між собою і предметом праці так, аби вона була провідником його дій

на цей предмет. Засоби праці за своєю суттю можуть бути двох видів: знаряддя праці й предмети, що забезпечують умови праці [2, с. 223].

Подібне трактування пропонує проф. М.С. Пушкар: «за допомогою основних засобів людина впливає на предмет праці з метою трансформування вхідних матеріальних ресурсів у готовий продукт» [3, с. 150].

Отже, засоби праці у вигляді основних засобів є інструментом прикладання праці з метою трансформації предметів праці відповідно до визначених потреб у процесі звичайної діяльності і надзвичайних подій.

Важливим для більш чіткого розуміння сутності основних засобів є визначення їх функціональної корисності. В економічній енциклопедії зазначається, що основними фондами є лише засоби праці, залучені у виробничий процес, які виконують певні функції [4, с. 672].

Проф. Ф.Ф. Бутинець та ряд інших економістів до числа функцій, які здійснюються за допомогою основних засобів, відносять:

- використання у процесі виробництва;
- використання у процесі постачання товарів і послуг;
- надання в оренду іншим особам;
- здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій [5, с. 462].

Вивчення економічної літератури з досліджуваного питання показало, що необхідно трактувати основні засоби (фонди) у широкому (загальноекономічному) і вузькому (прикладному) розумінні.

За першим підходом, узагальнюючи сутнісну характеристику, наведену у [4, с. 672; 6, с. 395], основні фонди – це економічна форма засобів праці, які функціонують у процесі виробництва протягом багатьох кругооборотів і поступово, в міру зношування, переносять свою вартість на продукт, відтворюючись через кілька виробничих циклів.

За другим підходом особливістю основних засобів є те, що вони, з однієї сторони, є матеріальним втіленням основного капіталу, його реальними інвестиціями, з іншої:

- засобами подальшого збільшення капіталу;
- економічним інструментом нарощування прибутку;
- виробничим ресурсом підприємства, з допомогою якого створюється додана вартість;
- складовою активів підприємства.

Відтак, сутність основних засобів варто розглядати за системним підходом, що дозволяє врахувати можливі причинно-наслідкові і функціональні зв'язки і залежності, економічні відносини і явища, пов'язані з їх складом, рухом та використанням.

Отже, згідно з класичною теорією, обов'язковими умовами приналежності засобів праці до основних засобів є:

- наявність економічної форми;
- функціональний зв'язок з виробничим процесом;
- участь у багатьох кругооборотах;
- зношування;
- часткове перенесення вартості на новостворений продукт;

- відтворення.

З позицій бухгалтерського обліку згідно з П(С)БО 7 «Основні засоби» [7] основні засоби – це матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік).

За Міжнародними стандартами бухгалтерського обліку [8, с. 248-249] основні засоби – це матеріальні активи, які:

а) утримуються підприємством для використання у виробництві або постачанні товарів та наданні послуг, для оренди іншим або для адміністративних цілей;

б) будуть використовуватися, як очікується, протягом більш ніж одного періоду.

Спостерігаються розбіжності у ознаках сутнісного тлумачення основних засобів. З позицій бухгалтерського обліку стосовно основних засобів:

а) більш чітко визначені функції основних засобів та очікувані строки корисного використання;

б) не враховано такі притаманні основним засобам процеси як зношування і відтворення;

в) не враховано місце основних засобів у створенні доданої вартості.

Отже, відповідно до методологічних засад формування облікової інформації щодо основних засобів, слід виокремлювати такі умови їх ідентифікації, як належність до матеріальних активів, функціональний зв'язок з виробничим процесом, зношування, використання для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, строк корисного використання більше одного року або операційного циклу, збереження натуральної форми.

Виокремлення вищенаведених сутнісних характеристик основних засобів необхідно враховувати також у групуванні класифікаційних ознак основних засобів для потреб обліку і аналізу.

Список використаних джерел

1. Ожегов, С. И. Словарь русского языка. Издание 17-е, стереотипное / Под ред. Шведовой Н. Ю. – М. : Русский язык, 1985. – 797 с.
2. Бухгалтерський облік : Основи обліку. Фінансовий облік. Внутрішньогосподарський (управлінський) облік [Текст] : навч. посіб. / В. Сопко, З. Гуцайлюк, М. Щирба, М. Бенько. – Тернопіль : Астон, 2005. – 495 с.
3. Пушкар, М.С. Фінансовий облік.– Тернопіль:Карт-бланш, 2002. – 628 с.
4. Економічна енциклопедія в 3-х т. / За ред. С.В. Мочерного, – К.: Академія, 2001. – Т.2 - 846 с.
5. Економічний аналіз: Навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів / За ред. проф. Ф. Ф. Бутинця. — Житомир : ПП Рута, 2003. — 680 с.
6. Генеза ринкової економіки (політекономія, мікроекономіка, макроекономіка, економічний аналіз, економіка підприємства, менеджмент, маркетинг, фінанси, банки, інвестиції, біржова діяльність, планування): Терміни.

Поняття. Персоналії [Текст] : навчальний словник-довідник для вузів / Уклад. В.С. Іфтемічук, В.А. Григор'єв, М.І. Маниліч, Г.Д. Шутак. – Львів : Магнолія Плюс, 2004. – 682 с.

7. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби»: наказ Міністерства фінансів України від 27.04.2000 року №92 / Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua>.

8. Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку / Перекл. з англ. за ред. С.Ф. Голова. – К. : Федерація професійних бухгалтерів і аудиторів України, 1998. – 736 с.

УДК 338.43:631.11.009.12:005.44(477)

Ільїн Валерій

к.е.н., завідувач кафедри

Луганський національний аграрний університет

м. Харків

ВПЛИВ МАРКЕТИНГУ НА КОНКУРЕНТНУ БОРОТЬБУ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Анотація

В статті розглянуто питання ролі маркетингу в конкурентній боротьбі в умовах глобалізації. Визначено основні функції маркетингової діяльності та їх вплив на загальну діяльність підприємства м'ясної галузі.

Ключові слова: конкурентоспроможність, маркетинг, функції маркетингу, глобалізація, маркетингова діяльність, підприємство, ринок.

У сучасному швидкоплинному світі, коли ринкова конкуренція стає все більш жорсткою, але не за рахунок фактора ціни, а в результаті появи більш витончених, тонких методів і форм суперництва фірм на ринку, головна заповідь керівників підприємства вже не може полягати тільки в прагненні знижувати витрати виробництва. Вживання підприємства все частіше обумовлюється дією факторів більш довгострокового порядку : реалізація і збут продукції, збільшення доходів і поліпшення свого фінансового стану і т. д. - а ці сфери прямо входять у сферу компетенції маркетингу.

Необхідно чітко уявляти собі, в чому саме полягають переваги аграрного підприємства в конкурентній боротьбі. Зробити це можна, тільки спираючись на сучасний маркетинг, знаючи і розуміючи сучасні методи вивчення ринку, споживачів, товарів, конкурентів, які обертаються на одній і тій же або близькою до ринкової орбіті.

Останнім часом проблеми удосконалення та підвищення ефективності управління підприємства та оцінки ефективності маркетингової діяльності є дуже актуальними особливо в умовах зростаючих глобалізаційних факторів. Їм